

Vurdering av kvalitet og framdrift i doktorgradsprosjekt Retningslinjer for ph.d.-programmet ved Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora.

Sikring av kvalitet og framdrift i doktorgradsprosjekt

Studieplanen for ph.d. i utdanningsvitenskap og humaniora har følgende retningslinjer for to av de obligatoriske aktivitetene som skal bidra til kvalitet og framdrift i doktorgradsprosjekt:

A. Vurdering av den faglige redegjørelsen for prosjektet (som omfatter tema, problemstillinger, teori, design, metode og eventuelle rettslige og etiske problemstillinger, samt framdriftsplan) i forbindelse med godkjenning av endelig plan for doktorgradsutdanningen innen tre måneder fra oppstart (Forskrift om ansettelsesvilkår for stillinger som postdoktor, stipendiat [...] § 1-3 (8))

B. Vurdering av status for prosjektet/forskningsprosessen midtveis i avhandlingsarbeidet, i form av midtveisevaluering (UiS' ph.d.-forskrift § 5-2).

I dette notatet utdypes punkt A og B og prosedyrene for gjennomføring. Notatet ble sist revidert og godkjent av doktorgradsutvalget i juni 2023.

Bakgrunn

Formålet med vurdering og evaluering av kvalitet og framdrift underveis i doktorgradsprosjektene er å støtte ph.d.-kandidatenes arbeid med avhandlingen, som er hovedkomponenten i doktorgradsutdanningen. Gjennom dette arbeidet skal kandidaten utvikle en kritisk og analytisk tilnærming til det kunnskapsfeltet som hen arbeider innenfor, og også vokse inn i rollen som forsker og faglig ressursperson. Evaluering av prosjektet innen tre måneder fra oppstart og av arbeidets framdrift i en midtveisevaluering, er derfor sentrale innslag i forskerutdanningen. Disse evalueringstasjonene foregår normalt i form av to seminarer.

Innenfor forskersamfunnet er seminarer den etablerte formen for kvalifiserte samtaler om forskning, og underveis-seminarer i fakultetets ph.d.-utdanning inngår i denne tradisjonen. De to seminarer er dermed viktige arenaer for samtaler om avhandlingsarbeidets ulike komponenter og prosesser. De fungerer dessuten som sosialisering til forskersamfunnet, til dets diskurser, vilkår og rammer, og de bidrar til en metaforståelse av hvordan samtaler om forskning gjennomføres.

A. Vurdering av prosjekt og framdriftsplan i forbindelse med endelig opptak til ph.d.-utdanningen: prosjektplanseminar¹

Opptak på fakultetets ph.d.-program skjer i en totrinnsprosess

Først får kandidaten midlertidig opptak under forutsetning av at endelig plan for ph.d.-utdanningen er godkjent og avtalefestet senest tre måneder etter oppstart/tiltredelse i stipendiatstilling. Sammen med brev om midlertidig opptak til ph.d.-programmet mottar ph.d.-kandidaten en mal for utforming av endelig ph.d.-plan (mal I).

Et *prosjektplanseminar* skal finne sted innenfor de to første månedene etter oppstart/tiltredelse og hovedveileder har ansvar for å organisere det.

Formålet er å legge til rette for at ph.d.-kandidat og ph.d.-veiledere skal få flere perspektiver på prosjektet og å kvalitetssikre framdriften og rammene rundt prosjektet på et tidlig stadium. På selve seminaret skal kandidaten presentere eget prosjekt og få en formalisert framovermelding fra fagfeller.

¹ I form av ordinært seminar eller som annet faglig møte/samling m/presentasjon etc.

Én eller flere forespurte prosjekteksterne fagfeller fra fagmiljøet og som har kompetanse på minst ett av prosjektets sentrale områder; dvs. fagfeltet per se, metode/metodologi, teoretisk tilnærming etc., får til avtalt tid før seminardatoen tilsendt et utkast til endelig plan for ph.d.-prosjektet og gjennomføring av ph.d.-utdanningen.

Kandidatens presentasjon må inneholde sentrale elementer som tema, problemstilling, forskningsspørsmål, teori, design, metode og eventuelle rettslige og etiske problemstillinger (jf. mal I). Videre skal kandidaten redegjøre for opplæringsdelen, tidspunkt for midtveisevaluering, formidlingsaktiviteter gjennom utdanningen og evt. utenlandsopphold (jf. mal I).

Fagfellene gir deretter sine innspill. Veilederne noterer og oppsummerer.

Rett etter seminaret gjennomføres en veiledningssamtale mellom kandidaten og veilederne, der alle relevante tilbakemeldinger under seminaret blir gjennomgått og innarbeidet i endelig ph.d.-plan (mal I). Denne planen sendes til doktorgradsutvalget for godkjenning.

Etter behandling i doktorgradsutvalget mottar kandidaten brev angående endelig opptak. Dersom doktorgradsutvalget avslår endelig opptak må det begrunnes, og ph.d.-kandidaten kan få en frist for omarbeiding av den endelige planen. Doktorgradutvalgets vedtak kan ikke påklages.

Praktiske retningslinjer/sjekkliste for prosjektplanseminar

Det er utarbeidet følgende veiledende praktiske retningslinjer for gjennomføring av prosjektplanseminar:

Sjekkliste for hovedveileder

Det er hovedveileder som:

- Skal sikre at kandidaten er tilknyttet et fagmiljø (programområde/forskerskole/faggruppe)
- Avtaler dato og tidspunkt for prosjektplanseminar med aktuell(e) fagfelle(r) innen 2 mnd. fra prosjektstart/tiltredelse i stipendiatstilling
- Informerer om seminaret til enhetsleder, ph.d.- administrasjonen og relevante deltakere
- Leder seminaret, inkludert veiledningssamtalen etterpå
- Bistår ph.d.-kandidaten i å fullføre utfylling av den endelige ph.d.-planen (mal I), før kandidaten sender den til fakultetet, med kopi til enhetsleder.

Veileder må veilede kandidaten i hva det er mest hensiktsmessig å sette søkelys på i den endelige ph.d.-planen, og bidrar med å finne aktuelle muligheter for utenlandsopphold og relevante ph.d.-emner i opplæringsdelen.

Sjekkliste for Ph.d.-kandidaten

- Det er Ph.d.-kandidaten som: Fyller ut mal for endelig ph.d.-plan (foreløpig versjon) i god tid før prosjektplanseminaret og i samråd med veiledere
- Sender planen til forespurt(e) fagfelle(r) til avtalt tid før seminardatoen
- Presenterer prosjektet sitt på seminaret (maksimalt 30 min.) før fagfeller gir sine innspill til tema, problemstillinger, forskningsspørsmål, teori, design, metode og eventuelle rettslige og etiske problemstillinger mv. (følger mal I)
- Kompletterer endelig ph.d.-plan etter veiledningssamtalen i forlengelsen av seminaret
- Oversender endelig ph.d.-plan til PhD-UH@uis.no (ph.d.-administrasjonen), med kopi til enhetsleder, senest 2 uker etter prosjektplanseminaret

B. Vurdering av forskningsprosessen i form av en evaluering midtveis i ph.d.-løpet: midtveisseminar

Formålet med midtveisseminaret er at kandidaten skal få konstruktive, kritiske tilbakemeldinger som støtter det videre arbeidet fram mot fullføring av ph.d.-graden. I kandidatens arbeidsprosess er det av stor betydning å få en offentlig diskusjon om prosjektet mens det ennå er anledning til å justere og utvikle alle elementene i forskningsdesignet og dets indre konsistens.

En midtveiseevaluering skal gjennomføres som offentlig seminar mot slutten av det tredje eller i løpet av fjerde semesteret (jf. et normalløp på 6 semestre). I tråd med ph.d.-forskriften § 5-2 skal det være to medlemmer i gruppen som evaluerer og kommenterer arbeidet ved halvgått løp.

Det anbefales at evalueringsgruppen består av ett eksternt og ett internt medlem. Fagmiljøet velger hvem som engasjeres til å kommentere og evaluere det enkelte prosjektet. Begge medlemmene av evalueringsgruppen bør ha erfaring med å bedømme ph.d.-avhandlinger. Medlemmene kan ikke senere være sakkyndige i bedømmelseskomiteen for innlevert avhandling (jf. UiS' ph.d.-forskrift § 7-4).

Institutt-/senterleder godkjenner evalueringsgruppen. Fakultetet dekker honorar til én ekstern deltaker i evalueringsgruppen, men ikke eventuelle reisekostnader².

Midtveisevalueringen følger en tredelt struktur

Den første delen har form av et seminar og omfatter kandidatens presentasjon av prosjektet (ca. 15-20 min.), begge kommentatorenes vurderinger og samtaler med kandidaten (ca. 60 min), samt eventuelle kommentarer/spørsmål fra tilhørere (noe tid til allmenn diskusjon i salen er vanlig, ca. 10-20 min). Total tidsramme er inntil 2 timer.

Teksten(e) som presenteres og vurderes på dette seminaret bør være relativt omfattende, dvs. at det skal foreligge tilstrekkelig tekstmateriale til å kunne vurdere status for framdrift iht. gjenstående del av finansierings-/opptaksperioden. Evalueringsgruppen skal motta godkjent endelig ph.d.-plan sammen med de(n) foreløpige avhandlingsteksten(e). Både hovedveileder og medveileder(e) skal ha lest og godkjent arbeidet/manuskriptet som presenteres for evalueringsgruppen.

Den andre delen er en veiledningssamtale mellom kandidat, evalueringsgruppen og veileder(e), der det er mulig å gå dypere inn i gjenstående utfordringer i arbeidet, samt andre spørsmål (1-1,5 time).

Den tredje delen er en rapport (kort vurdering av status mht. framdrift og kvalitet, med eventuelle aksjonspunkter) fra midtveisseminaret (mal III) som hovedveileder sender til fakultetets e-post-adresse PhD-UH@uis.no innen 2 uker, med ph.d.-kandidaten, medveileder(e) og enhetsleder på kopi. Ph.d.-administrasjonen videreformidler rapporten til doktorgradsutvalget.

Vurderingsgrunnlaget til rapporten er tekstmaterialet som evalueringsgruppen har mottatt i forkant av seminaret, samt kandidatens presentasjon, diskusjonen under seminaret og samtalen etterpå.

Praktiske retningslinjer for midtveisseminar

Det er utarbeidet følgende veiledende praktiske retningslinjer for vurdering av kvalitet og framdrift midtveis i et doktorgradsprosjekt.

² Slike kostnader må tas hånd om og dekkes av enheten (institutt/senter), programområde, faggruppe e.l.

Tidspunkt

Det er ønskelig at valgt tidspunkt for seminaret legger til rette for at så mange som mulig kan delta. Dette gjelder særlig enhetsleder, fagkoordinator, faggruppe, andre ansatte ved enheten, ph.d.-administrasjonen og gjerne ansatte ved fakultetet ellers.

Navn og kontaktinformasjon til de to som utgjør evalueringsgruppen sendes til doktorgradsutvalget v/ph.d.-administrasjonen på fakultetet så snart det er avklart hvem det blir. Seminaret er normalt offentlig og annonseres av fakultetets ph.d.-administrasjon etter innspill fra hovedveileder.

Kandidatens oppgaver

- Tekster som danner grunnlag for seminaret (ph.d.-arbeidet så langt det er skrevet fram og godkjent endelig ph.d.-plan) skal være tilgjengelig for kommentatorene (evalueringsgruppen) senest tre uker før seminaret
- Tekstene skal inneholde utkast til avhandlingens innledende del (introduksjon, teoretisk/analytisk innramming og metodologisk/metodisk innretning), samt en påbegynt analyse, for eksempel (utkast til) analysekapittel eller artikkel/artikler, datamateriale osv.
- Den tidligere godkjente endelige ph.d.-plan sendes sammen med midtveis-materialet
- Mal II fylles ut og sendes til ph.d.-administrasjonen på e-post-adresse PhD-UH@uis.no ca. en uke før seminaret sammen med et kort sammendrag av prosjektet (abstract), inkludert nøkkelord/-setninger (key words). Sammendraget legges ved som informasjon når fakultetet inviterer til seminaret.
- Kandidaten innleder seminaret (15-20 min.) med å gi en kort sammenfatning og beskrivelse av status mht. framdrift i avhandlingsarbeidet

Hovedveileders oppgaver

- Tar initiativ til midtveisseminaret og forhører seg med enhetsleder om forslag til hvem som bør delta som kommentatorer (evalueringsgruppen)
- Gjør nødvendige avtaler med kommentatorene om seminarets format (digitalt/fysisk), dag/dato, oppstartstidspunkt etc., og fordeler ansvar og oppgaver til/mellom dem
- Orienterer ph.d.-administrasjonen om dato, tidspunkt og inviterte kommentatorer
- Bestiller rom/lokale (evt. digital plattform) og leder seminaret
- Sørger for at det gjennomføres et veiledningsmøte mellom veilederne, kommentatorene og kandidaten umiddelbart etter seminaret for å gå gjennom de viktigste tilbakemeldingene fra evalueringsgruppen
- Fyller ut og signerer rapportskjema (mal III) sammen med evalueringsgruppen i etterkant av seminardagen og sender denne til ph.d.-administrasjonen på e-post-adresse PhD-UH@uis.no innen 2 uker
- Har ansvar for at kommentatorenes innspill følges opp i den videre veiledningen

Retningslinjer for kommentatorene (evalueringsgruppen)

- Kommentatorene vurderer og diskuterer prosjektets styrker og eventuelle uklarheter, samt dets svakere sider og gir konstruktive innspill til hvordan kvaliteten i prosjektet kan

forbedres. Hoveddelen av seminaret (1 ½-2 timer) brukes til denne vurderingen. Det legges spesielt vekt på å:

- klargjøre ph.d.-prosjektets plassering i det aktuelle forskningsfeltet og dets bidrag til dette feltet, samt dets originalitet og praktiske verdi/konsekvenser
 - klargjøre eventuelle forskningsetiske utfordringer, avveininger og valg
 - vurdere tidsramme for det planlagte gjenstående arbeid
- Etter seminaret møtes kandidat, veiledere og kommentatorene til en oppsummerende veiledningssamtale. Forslag til hvordan arbeidet kan (videre-)utvikles, forsterkes og, ikke minst, fullføres innen gjeldende tidsramme, følges opp her. Tidligere godkjent endelig ph.d.-plan kan være et egnet utgangspunkt for samtalen og for å kunne vurdere prosjektets faglige status og framdrift. I tillegg kan fakultetets dokument «*Kriterier for evaluering av ph.d.-avhandling*» være til støtte³.

Dersom det rapporteres om åpenbare svakheter ved forskningsarbeidet, skal det iverksettes tiltak for å korrigere situasjonen, jf. ph.d.-forskriften § 5-2. Ansvar fordeles avhengig av type tiltak.

³ Vedtatt i fakultetets doktorgradsutvalg 18.5.2016.